

отримали методи впливу на біологічно активні точки акупунктури.

Спостереження та аналіз діяльності логопедичних кабінетів у медичних закладах показує, що метод електропунктури широко не застосовується, незважаючи на його потужні корекційні можливості. Така ситуація дає підстави для цілеспрямованого консультування провідних фахівців та активного впровадження електропунктурної рефлексотерапії на логопунктах, адже **навчання логопедів основам рефлексотерапії – один зі шляхів оптимізації корекційно-лікувального впливу в логопедії.**

На нашу думку, при подоланні заїкання, у клінічній практиці необхідно використовувати електропунктуру, адже цей метод рефлексотерапії є нешкідливим, відносно простим, здатним доповнювати або навіть заступати традиційні методи лікування. Великою перевагою електропунктури є здатність впливати на весь організм, стимулюючи захисно-компенсаторні та пристосувальні механізми, нормалізуючи змінену реактивність. Електропунктура нерідко виявляється більш ефективною, ніж загальноприйняті сучасні методи лікування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атлас акупунктурных зон / Е. Л. Мачерет, В. П. Лысенко, И. З. Самосюк. – К. : Вища школа, 1986. – 255 с.
2. Бара Стере Ион. Заикание, его причины, структура и методы устранения: Автореф. дисс. канд. пед. наук. – М., 1968. – 20 с.
3. Возралик В. Г. Основы китайского лечебного метода чжень-цзю. – Горький: Волго-Вятское кн. изд-во, 1961. – 320 с.
4. Драпкин Б. З. Заикание, его лечение и профилактика / Б. З. Драпкин, Н. Е. Полякова // Фельдшер и акушерка. – 1969. – № 2. – С. 28-34.
5. Лувсан Г. Традиционные и современные аспекты восточной рефлексотерапии / Г. Лувсан. – М.: Наука, 1996. – 576 с.
6. Овечкин А. М. Основы чжень-цзю терапии / А. М. Овечкин. – М.: Голос, 1991. – 417 с.
7. Портнов Ф. Г. Электропунктурная рефлексотерапия. – Министерство здравоохранения Латвийской ССР. Рижский медицинский институт. Рига. Зинатне. – 1982 г. – 313 с.
8. Самосюк И. З. Электропунктурная диагностика / И. З. Самосюк, Л. И. Фисенко, Н. В. Чухраев. – К.: АО Укрпрофздравница, 1997 – 206 с.

9. Смирнова М. В. О лечении заикания у детей-школьников / М. В. Смирнова, А. Я. Евгенова. – М.: Медгиз, 1958. – 18 с.

УДК 159. 946. 3+615. 825-053. 4

Ю. Б. Кузмінська

магістрант спеціальності
«Корекційна освіта. Логопедія»,
вихователь ДНЗ я/с «Казка»,
с. Червоне Сумський р-н.

Л. В. Мороз

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри логопедії
Сумського державного педагогічного
університету ім. А. С. Макаренка

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ НА ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

У статті розглядається вплив дрібної моторики на розвиток мовлення дітей раннього віку.

В статье рассматривается влияние мелкой моторики на развитие речи детей раннего возраста.

This paper examines the influence of fine motor skills to language development in young children.

Ключові слова: мовлення, дрібна моторика, ранній вік, кисті рук.

Ключевые слова: речь, мелкая моторика, ранний возраст, кисти рук.

Key words: language, fine motor skills, early age, her hands.

Постановка проблеми. В останні роки в нашій країні відзначається тенденція до збільшення кількості дітей із порушенням мовлення. Враховуючи те, що мовленнєві порушення виникають у ранньому віці, існує постійна необхідність їх своєчасного виявлення і корекції, що передбачає пошук найбільш ефективних підходів до корекційно-розвивального процесу, виходячи з розуміння організму як цілісної системи та єдності розвитку рухових, психічних, сенсорних і мовленнєвих функцій в онтогенезі людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи першоджерела з питання взаємозв'язку дрібної моторики і мовлення нашу увагу привернули роботи М. Бернштейна, В. Бехтерева, В. Гіляровського, М. Кольцо-

вої, О. Лурії та інших, які експериментально довели взаємозалежність між станом і розвитком рухової та мовленнєвої функціональних систем. Необхідність спільного розвитку моторної сфери та мовлення дитини наголошується в роботах О. Мастюкової, Л. Фоміної та інших. Практичні рекомендації щодо розвитку мовлення, покращуючи стан дрібної моторики пропонують Л. Лопатіна, М. Поваляєва, М. Озерецький, О. Лурія.

Мета статті – дослідити вплив розвитку дрібної моторики на розвиток мовлення у дітей раннього віку за літературними джерелами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування мовлення – це складний процес, дитині потрібно навчитися керувати своїми органами мовлення, сприймати звернення до неї мовлення, здійснювати контроль за мовленням оточуючих та власним. У роботі з дітьми (а особливо з тими, що вже мають порушення мовлення) велику увагу необхідно приділяти розвитку дрібної моторики рук [6].

Під дрібною моторикою розуміють сукупність скоординованих дій м'язової, кісткової і нервової систем людини, часто в поєднанні із зоровою системою у виконанні дрібних, точних рухів кистями і пальцями рук [1].

У чисельних дослідженнях [5] було доведено, що рухи пальців рук стимулюють розвиток центральної нервової системи і прискорюють розвиток мовлення дитини.

Дослідження М. Кольцової, О. Лурії та інших нейрофізіологів свідчать про те, що у структурі дизонтогенезу важливого значення набуває оцінка рухових порушень, оскільки виключна роль у розвитку вищої нервової діяльності та психічних функцій людини в цілому належить руховому аналізатору [3].

Наукові роботи М. Кольцової обґрунтовують положення про те, що розвиток моторного мовлення залежить від розвитку загальної моторики дитини. Автор наголошує, що в період підготовки дитини до активного мовлення потрібно розвивати не тільки моторику артикуляційного апарату, а й моторику пальців рук. Факти, наведені в роботах М. Кольцової, дозволяють віднести кисть руки до мовленнєвого апарату, а рухову

проекційну зону кисті руки вважати ще однією мовленнєвою зоною мозку.

На її думку, кожен палець руки має досить велике представництво в корі великих півкуль мозку. Розвиток тонких рухів пальців рук передуює появі артикуляції складів. Завдяки розвитку пальців у мозку формується проекція «схема людського тіла», і мовленнєві реакції знаходяться в прямій залежності від тренування пальців. Схема Пенфілда показує, що 1/3 всієї сенсомоторної області кори головного мозку займає проекція пальців руки, і ця проекційна зона знаходиться в безпосередній близькості до мовленнєвого рухового центру Брока [5].

На думку Л. Фоміної [1], мовленнєвий розвиток дитини може бути нормальним лише за умови відповідності розвитку моторики пальців рук віку дитини. Якщо розвиток дрібної моторики відстає, то мовленнєвий розвиток дитини також затримується, хоча загальна моторика може відповідати віковій нормі.

У подальших дослідженнях М. Кольцової та її послідовників було доведено, що систематичні вправи щодо розвитку рухів пальців рук стимулюють розвиток не лише мовлення, а й являють собою потужний засіб підвищення працездатності кори мозку. Прості рухи рук допомагають зменшити напруження не лише з самих рук, але й з губ, знімають розумову втому. Вони здатні поліпшити вимову багатьох звуків, а значить – розвивати мовлення дитини [4].

Фахівці з російського Науково-дослідного дитячого ортопедичного інституту ім. Г. І. Турнера (м. Санкт-Петербург) рекомендують починати роботу з розвитку моторики рук малюка вже з двохмісячного вік. У цей період корисно робити масаж кистей рук: легке погладження, легке надавлювання у напрямку від кінчиків пальців до зап'ястя, потім дорослий може брати кожний пальчик дитини і згинати й розгинати його. Такий масаж доцільно робити щодня по дві-три хвилини. Після десяти місяців, можна активно тренувати пальці дитини. Доцільно у цьому випадку використовувати ігри з пальчиками [1].

У більш старшому віці (2-3 роки) розвивальні заняття повинні починатись із

розвитку загальної моторики, але обов'язково з синхронним мовленнєвим супроводом. Необхідно пропонувати дітям веселі, жартівливі тексти, емоційний настрій яких дозволяє відразу мобілізувати їхню увагу. Дуже важливо, щоб зміст такого тексту «підказував» потрібний рух.

Важливою частиною роботи з розвитку дрібної моторики є пальчикова гімнастика. Пальчикові ігри начебто відтворюють реальність навколишнього світу – предмети, тварин, людей, їх діяльність, явища природи. В ході «пальчикових ігор» діти, повторюючи рухи дорослих активізують моторику рук та мовлення. Пальчикові ігри – це інсценування яких-небудь рифмованих розповідей, казок з допомогою пальчиків. Пропонуючи дітям таку гру, важливо відразу створити їм настрій, правильно вимовляти кожен звук, продумати всі рухи і поступово їх повторювати [6].

В системі корекційно-виховної роботи серед дітей раннього віку робота щодо розвитку дрібної моторики повинна проводитись регулярно, адже саме тоді буде досягнений вагомий ефект від цих спеціальних вправ. Завдання з розвитку рухів пальців рук повинні приносити дитині радість, не повинні її перевтомлювати.

Велике значення в цих іграх-вправах має текст. Він має бути веселим, доступним для дітей означеного віку. Дітям необхідно пояснювати значення тих чи інших рухів чи положень пальців, зацікавлювати їх у виконанні цих рухів, створювати сприятливий емоційний настрій.

Висновки. Слід зазначити, що є всі підстави розглядати кисть руки дитини як орган, що активізує й стимулює діяльність кори головного мозку, підвищує працездатність усіх її відділів, особливо мовленнєвих.

Мовленнєвий розвиток дитини може бути нормальним лише за умови відповідності розвитку моторики пальців рук віку дитини. Тільки розвиваючи рухи рук дитини регулярно, всебічно, методично грамотно, можна досягти найбільшого ефекту щодо розвитку її мовлення.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямі, на нашу

думку, може бути розробка програми пальчикових ігор для розвитку мовлення дітей раннього віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бот О. С. *Формирование тонких движений пальцев рук у детей с общим недоразвитием речи* / О. С. Бот // *Дефектология*. – 1983. – №1. – С. 61.
2. Бозуш А. М. *Готуємо руку дитини до письма* / А. М. Бозуш. – Тернопіль, 1999.
3. Кольцова М. М. *Двигательная активность и развитие функций мозга ребенка* / М. М. Кольцова. – М.: Педагогика, 1973. – 144 с.
4. Кольцова М. М. *Ребенок учится говорить* / М. М. Кольцова. – М.: Советская Россия, 1979. – 192 с.
5. Лурия А. Р. *Высшие корковые функции человека. 3-е издание* / А. Р. Лурия. – М.: Академический проект, 2000. – 486 с.
6. *Справочник логопеда* / Под ред. М. А. Поваляевой. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 448 с.

УДК 376-056

Н. В. Кукса

кандидат педагогічних наук, доцент
Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

О. В. Расенко

вихователь, ДНЗ №12 «Росинка», м. Шостка

РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ В ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ

У статті висвітлено деякі аспекти корекційно-педагогічної роботи з розвитку дрібної моторики в дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

В статье высветлены некоторые аспекты коррекционно-педагогической работы по развитию мелкой моторики у детей дошкольного возраста с общим недоразвитием речи.

In article presents some aspects of correctional-pedagogical work on the development of fine motor in children of preschool age with the general speech deficiency.

Ключові слова: загальне недорозвинення мовлення, дрібна моторика, корекційно-педагогічна робота, пальчикова гімнастика.

Ключевые слова: общее недоразвитие речи, мелкая моторика, коррекционно-педагогическая работа, пальчиковая гимнастика.

Key words: general speech deficiency, fine motor, correctional-pedagogical work, finger exercises.